

HOW-TO DEBATTEREN OVER EEN DUURZAME PLANEET

Be one with nature

WAT IS HET?

Deze how-to biedt een overzicht van inspirerende manieren en opdrachten voor groep 5 t/m 8, om een debat te organiseren over wat te doen of juist te laten voor de natuur en een duurzame planeet.

WAAROM DEZE HOW-TO?

Deze gratis toegankelijke how-to is gemaakt voor alle basisscholen die samen met het Wereld Natuur Fonds in actie komen om kinderen actief na te laten denken en een mening te laten vormen over een duurzame wereld en hoe zij daarin staan. Een verhaal heeft meerdere kanten, belangrijk dat leerlingen leren om te weten hoe zij betrouwbare, wetenschappelijke bronnen kunnen gebruiken om hun eigen mening te vormen. Juist in een tijd waarin mensen gemakkelijk (ongefundeerde) meningen ventileren via bijvoorbeeld social media. In deze how-to vind je de stappen om met minimale middelen en voorbereiding een constructief debat over een duurzame planeet te organiseren.

WAAROM IN DEBAT OVER EEN DUURZAME PLANEET?

Er zijn steeds meer mensen op de wereld, terwijl diersoorten uitsterven. Dat vraagt veel van onze planeet. Mensen hebben steeds meer voedsel, spullen en ruimte nodig en dat gaat vaak ten koste van natuur. De wereld moet in balans zijn, want we hebben maar één planeet aarde. Daarom moeten we er met zijn allen voor zorgen dat we met alles wat we doen een fijn leven kunnen leiden, zonder de toekomst in de problemen te brengen. Hoe? Iedereen kan helpen door goed na te denken over wat je doet en laat, en of het niet beter kan. Dit geldt voor kinderen, volwassenen, bedrijven en de politiek. We kunnen ons gedrag verduurzamen, meer duurzame producten produceren en kopen of bijvoorbeeld duurzaam beleid maken. Hoe meer mensen meedoen, hoe groter het resultaat!

VOORBEREIDING

Wanneer je als school met meerdere klassen aan dit thema gaat werken stem dan in het teamoverleg af welke klassen welke activiteiten gaan doen. Zo voorkom je overlap en creëer je samenhang. Je kunt het geheel opschalen of klein houden. Samen met andere klassen. Meerdere stellingen. Langer debatteren. Meer debaters over een stelling. Ouders betrekken als scheidsrechters of toehoorders.

INSPIREREN VAN ANDERE SCHOLEN

Elke school kan haar steentje bijdragen bij het verbeteren van de kwaliteit van de natuur en daarmee de leefomgeving van de dieren. Als school kun je ook andere scholen inspireren om mee te doen. Zorg er o.a. voor dat je tijdens dit project foto's maakt, bijvoorbeeld door een ouder die hobbyfotograaf is. Deel jullie verhaal en deze foto's met ons account @wnfnederland (Instagram) en Wereld Natuur Fonds - WWF (Facebook). Zo kunnen we andere scholen inspireren om mee te doen! Let op: Vraag wel toestemming aan de ouders om foto's met kinderen herkenbaar in beeld te mogen gebruiken.

ONDERDELEN HOW-TO

1. ACTIVITEITEN OM IN ACTIE TE KOMEN
2. ROL VAN DE OUDERS
3. KLAS OVERSTIJGEND PROJECT
4. AANVRAGEN VAN EEN WWF-GASTLES

1. ACTIVITEITEN OM IN ACTIE TE KOMEN

De voorgestelde activiteiten helpen om als school of klas in actie te komen. Hoe meer activiteiten en hoe groter het aantal deelnemende klassen, hoe groter de beweging en hoe groter de impact. Het is een mooie mix van kennis opdoen en leren door ervaringen. En dat allemaal gericht op kinderen actief na te laten denken en een mening te laten vormen over een duurzame wereld en hoe zij daarin staan.

1. NATUURLIJK VOORBEREIDEN

Bij het roepen van een mening is het belangrijk dat je ook écht weet waar je het over hebt. En niet zomaar iets roept zonder dat je begrijpt hoe iets in elkaar steekt. Deze opdrachten maken je klaar voor het echte debat.

AAN DE SLAG

Bereid de leerlingen in stappen voor op een duurzaam debat.

STAP 1: KIES EEN ONDERWERP

Bij een debat gaat het om meningen die ver uit elkaar liggen. De ene is voor, de ander is tegen. Daarom is het belangrijk om te kiezen voor een stelling die écht prikkelt en discussie uitlokt.

Duurzame planeet stellingen:

- Plastic moet verboden worden.
- Vlees eten moet verboden worden.
- Er moet meer ruimte komen voor natuurgebieden in Nederland.
- Wolven die in Nederland schapen opeten mogen afgeschoten worden.
- Het heeft geen zin om rekening te houden met de natuur, de grote bedrijven verpesten het toch.

STAP 2: STIMULEER DE JUISTE MINDSET

Stelling(en) gekozen? Om de juiste mindset rond het debat te stimuleren is het leuk en leerzaam om de film *A life on our planet* (vanaf 9 jaar) te kijken. Als je zeker weet dat leerlingen thuis Netflix hebben, kan dit ook als huiswerkopdracht worden meegegeven. Ze kunnen in kleine groepjes of samen met hun ouders kijken (breng ouders op de hoogte van deze opdracht).

STAP 3: VERZAMEL INFORMATIE, VOORS ÉN TEGENS

Hoe meer je over een onderwerp weet, hoe beter je het debat kunt voeren. Leerlingen verzamelen eerst informatie. Daarna bedenken ze drie argumenten voor en drie argumenten tegen de stelling.

Groep

5-8

Voor-

bereidingstijd

10 minuten

Tijd activiteit

45 minuten

Voorbereiding

Onderzoek
kort mogelijke
onderwerpen,
bronnen,
stellingen

Met de suggesties per stelling kunnen leerlingen gericht zoeken naar argumenten voor én tegen.

Plastic moet verboden worden:

1. **Voor de stelling:** Waarom is plastic niet goed om te gebruiken? Wat gebeurt er als het in de natuur en bij de dieren terechtkomt? Op welke manieren kan het allemaal verkeerd gaan?

Handige sites om de vragen te beantwoorden:

- wwf.nl/kom-in-actie/met-tijd/tips-gedrag/plasticvrije-tips
- wwf.nl/wat-we-doen/focus/oceanen/plastic-soep

2. **Tegen de stelling:** Waarom is plastic goed om te gebruiken? Welke voordelen heeft plastic? Zouden we zonder plastic kunnen? Handige site om de vragen te beantwoorden:

- biomaatschappij.nl/de-voordelen-van-plastic

Vlees eten moet verboden worden:

1. **Voor de stelling:** Waarom is het niet goed om vlees te eten? Wat zijn de gevolgen van vlees eten? Wat kun je in plaats van vlees eten en is dat beter?

2. **Tegen de stelling:** Wat is er goed aan vlees eten? Waarom zou je wel kiezen voor vlees eten?

Handige sites om wat meer achtergrond te geven, zonder specifieke voor of tegen:

- wwf.nl/wat-we-doen/actueel/blog/natasja/over-graslanden-en-groenteburgers
- wwf.nl/wat-we-doen/waar-zijn-we-actief/zuid-amerika/amazone
- milieucentraal.nl/milieubewust-eten/vlees-vis-of-vega/vlees

Er moet meer ruimte komen voor natuurgebieden in Nederland:

1. **Voor de stelling:** Waarom moet er meer ruimte komen voor natuurgebieden in Nederland? Wat gebeurt er als er steeds minder natuurgebieden zijn? Wat zijn de voordelen als er meer natuur en natuurgebied om ons heen is?

Handige sites om de vragen te beantwoorden:

- wwf.nl/wat-we-doen/waar-zijn-we-actief/nederland
- docukit.nl/spreekbeurt/natuur-in-nederland

2. **Tegen de stelling:** Zit er ook een keerzijde aan meer natuurgebied in Nederland? Als er meer natuurgebied is, is er minder ruimte voor...

Handige sites om de vragen te beantwoorden:

- eigenhuis.nl/huis-kopen/nieuwbouw/natuur-bouwopgave#

Wolven die in Nederland schapen opeten mogen afgeschoten worden:

1. **Voor de stelling:** Wat is het voordeel als wolven die schapen opeten afgeschoten worden? Wat zijn de nadelige gevolgen als de wolven blijven leven? Zijn er goede redenen om een wolf af te schieten?
2. **Tegen de stelling:** Wat is het nadeel als wolven die schapen opeten afgeschoten worden? Zijn er ook andere oplossingen te bedenken om te zorgen dat schapen niet door wolven worden opgegeten?

Handige sites om wat meer achtergrond te geven, zonder specifieke voor of tegen:

- wwf.nl/wat-we-doen/focus/wildlife/mens-dier-conflicten
- wolveninnederland.nl
- rijksoverheid.nl/onderwerpen/veehouderij/vraag-en-antwoord/heb-ik-recht-op-schadevergoeding-als-een-wolf-mijn-dieren-aanvalt
- ed.nl/de-peel/provincie-brabant-wil-wolf-buiten-de-deur-houden-a3bc487a

Het heeft geen zin om rekening te houden met de natuur, de grote bedrijven verpesten het toch:

- 1. Voor de stelling:** Waarom verpesten de grote bedrijven het zo voor de natuur? En wat maakt dat het dan geen zin heeft om daar zelf wel rekening mee te houden?
- 2. Tegen de stelling:** Zi: Waarom zou het wél zin hebben om zelf rekening te houden met de natuur? Zijn alle grote bedrijven zo slecht? Zijn er ook grote bedrijven die juist iets goed voor de natuur doen? Hoe dan en wat?

Handige sites om wat meer achtergrond te geven, zonder specifieke voor of tegen:

- wwf.nl/wat-we-doen/aanpak/met-bedrijven
- oneworld.nl/lezen/opinie/consument-bedrijf-of-overheid-waar-begint-een-beter-milieu-nu-echt
- ce.nl/publicaties/70/natuur-is-economie

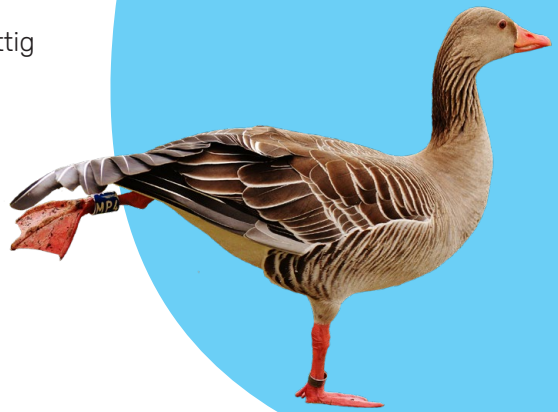

STAP 4: OPWARM OEFENINGEN

Voordat het echte debat begint is het prettig om eerst even te oefenen.

Warming-up argumenteren

Random stellingen, random standpunt. Dit helpt om op een speelse manier 'los te komen' in het thema. Kort en krachtig: 10 stellingen per minuut. Bijvoorbeeld: 'Leeuwen zijn gaver dan tijgers.' > eens? Waarom?

Warming-up mening vormen

Letterlijk opwarmen door fysiek iets toe te voegen. Om het plezier en de speelsheid erin te krijgen. Weetje > stelling > beweeg je hoofd bij eens, beweeg je arm bij oneens, (stamp je voeten bij weet niet.)

Warming-up non-verbaal

Leerlingen moeten tijdens het debat ook aan hun uitstraling en houding denken. Hoe laten zij zien, zonder geluid, dat ze het (on) eens zijn (ogen, handen, mond)? Hoe laten dieren dat zien

STAP 5: STRATEGIE BEPALEN

Debatteren is net schaken. Bepaal een strategie voor een nieuw debat over deze stelling. Debaters moeten voorbereid zijn op hun tegenstanders. Laat ze oefenen in vooruit denken. Als de ander ongeveer dit zegt ..., wat zeg je dan ... en hoe reageert je tegenstander daar weer op?

STAP 6: DEBATREGELS VASTSTELLEN

Bedenk samen welke regels belangrijk zijn tijdens het debat. Bijvoorbeeld: elkaar uit laten praten, elkaars bijdragen serieus nemen enzovoorts. Zie ook onderdeel 3.

2. NATUURLIJK DUURZAAM DEBATTEREN

De leerlingen debatteren over de natuur en duurzaamheid. Na het debat hebben de leerlingen meer kennis over een duurzame wereld mét een beter onderbouwde mening. Daarnaast weten ze hoe anderen erover denken en wat ze zelf kunnen doen om mee te werken aan een duurzame toekomst.

AAN DE SLAG

De leerlingen debatteren met elkaar over een of meerdere stellingen. Zie voorbeeldstellingen in onderdeel 1. Bespreek vooraf de debatregels of tips voor een topdebat.

Tips voor een top debat:

- Luister aandachtig naar elkaar.
- Stel vragen als iets onduidelijk is.
- Open houding. Het is geen wedstrijd, maar een zoektocht naar meningen.
- Wanneer een mening is bijgesteld, was het vast iets leerzaams!
- Onmisbaar: pen en papier! Tussendoor gedachten opschrijven. Spielen mag.
- Respecteer elkaar: laten uitpraten, beleefd blijven.
- Spreek je kort en kernachtig uit.

Debatvormen:

- Lagerhuisdebat Zet twee rijen van stoelen tegenover elkaar. De ene kant is voor de stelling, de andere tegen. Alle leerlingen gaan in de juiste rij zitten. Wie het woord wil, staat op.

Groep

5-8

Voorbereidingstijd

5 minuten

Tijd activiteit

45 minuten

Vorbereiding

Kies stellingen, een debatvorm en stel een tijdslimiet per stelling of spreker vast.

- **Meningenrij** De leerlingen bedenken hoe zij tegen een stelling aankijken en nemen plaats op een denkbeeldige lijn die loopt van Eens tot Oneens. Elke leerling licht toe waarom hij of zij voor deze positie heeft gekozen. Als alle leerlingen aan bod zijn geweest, kiezen de leerlingen nogmaals positie op de denkbeeldige lijn. Zijn er leerlingen die hun mening herzien?
- **Ja maar of ja en...** Bij de werkvorm Ja maar of ja en... reageren de leerlingen op een probleem of stelling. Eerst mogen ze zo veel mogelijk voor- en tegenargumenten formuleren. Daarna reageren de leerlingen beurtelings op de stelling met ja maar... of ja en... . De leerlingen kiezen niet zelf of ze voor of tegen zijn, waardoor ze het onderwerp van verschillende kanten leren bekijken. Daarnaast reageren leerlingen op wat er voor hen gezegd is. Dit zorgt ervoor dat ze niet een vooraf bedacht antwoord kunnen geven. Het vereist oplossingsgericht denken.
- **Brillen** Kies een stelling en verdeel de klas in drie groepjes. Elk groepje bekijkt de stelling vanuit een bepaald perspectief. De leerlingen worden zo gedwongen zich te verplaatsen in de belangen van een ander. Mogelijke rollen zijn natuurbestuurder, dierenarts etc.

Volgorde van de debatten:

1. Introduceer stelling en wijs verschillende rollen toe
2. De leerlingen overleggen in hun groepje
3. Discussie
4. Afsluiting

3. NATUURLIJK NAPRATEN

Bespreek het debat met onderstaande werkvormen na.

MENING HERZIEN?

Terugblikken op het debat. Hebben leerlingen hun mening herzien? Willen ze actie ondernemen?

Laat de leerlingen eventueel eerst kort individueel nadenken over de volgende vragen of opmerkingen:

- Voor het debat was ik het eens/oneens met de stelling.
- Na het debat ben ik het eens/oneens met de stelling.
- Belangrijkste argument tijdens het debat: ...
- Meest geleerd van het debat: ...
- Gemist tijdens het debat: ...

GEDRAG AANPASSEN?

Bespreek met de leerlingen of ze naar aanleiding van het debat hun gedrag gaan aanpassen. Waarom wel of niet? Wat gaan ze doen? Sporen ze andere mensen ook aan hun gedrag aan te passen? Hoe?

KLASSIKALE NABESPREKING

Verdeel het lokaal in twee delen: het ene deel van het lokaal staat voor voor, het andere deel staat voor tegen. De leerlingen gaan in het deel van het lokaal staan dat overeenkomt met hun mening voorafgaand aan het debat. Wie hebben er nu, na het debat een andere mening? Zij 'steken over' naar de andere kant. Welk argument trekt ze over de streep?

TIPS EN TOPS

Waren de sprekers goed voorbereid/oplossingsgericht etc.? Wie heeft een Top? Wie heeft een Tip?

VERVOLGONDERZOEK

Zijn er dingen waar we blijkbaar nog te weinig van weten? Dat kan mee als huiswerk! heeft een Top? Wie heeft een Tip?

Groep

5-8

Voorbereidingstijd

5 minuten

Tijd activiteit

30-45 minuten

Voorbereiding

Zet de stellingen op het bord en zorg dat de leerlingen hun notities hebben.

4. NATUURLIJK OOK THUIS

Bespreek het debat met onderstaande werkvormen na.

DAAG JOUW GEZINSLEDEN MAAR UIT!

GEDRAG AANPASSEN?

Bespreek met de leerlingen of ze naar aanleiding van het debat hun gedrag gaan aanpassen. Waarom wel of niet? Wat gaan ze doen? Sporen ze andere mensen ook aan hun gedrag aan te passen? Hoe?

STAP 1:

Leerlingen schrijven de stellingen op strookjes waar ze het thuis over willen hebben.

STAP 2:

Strookjes papier doen ze thuis in een pot. Om de beurt trekt een gezinslid een stelling.

STAP 3:

Het gezinslid mag beginnen met het geven van zijn mening. Daarna geven gezinsleden hun mening

STAP 4:

Na het debat afspraken maken over aangepast gedrag zoals *afval scheiden* of *minder vlees eten*.

Groep

5-8

Voor-

bereidingstijd

5 minuten

Voorbereiding

Leerlingen nemen hun notities incl. stellingen mee naar huis.

2. ROL VAN DE OUDERS

Ouders kunnen naast daadwerkelijk onderdeel zijn van de opdracht 'Natuurlijk ook thuis' heel goed een handje helpen met de begeleiding van leerlingen in dit project. Dan heb je meer 'handjes' en een grotere betrokkenheid bij het onderwerp en de achtergrond. Ouders kunnen op basis van dit leuke debatproject aangemoedigd worden om hun kinderen op te geven als WWF-Rangers!

WAT KUNNEN OUDERS DOEN?

- Kinderen WWF-Rangers maken
- Doneren aan WWF!
- Assisteren van de leerlingen bij de (voorbereiding van) opdrachten

OUDERS INFORMEREN

Elke school die aan de slag gaat met dit thema krijgt teksten waarmee ouders geïnformeerd worden over het project. Met suggesties vooraf (wat gaan we doen en waarom) en achteraf (dit hebben we gedaan/geleerd en tips voor thuis).

3. KLAS OVERSTIJGEND PROJECT

DEBATWEDSTRIJD

Als alle klassen van groep 5 t/m 8 hebben meegedaan, is het leuk om gezamenlijk af te sluiten met een heuse debatwedstrijd. Ze mogen vlammen voor publiek en brengen daarmee hun geleerde en interessante argumenten over aan bijvoorbeeld ouders en andere leerkrachten. Zo laat je niet alleen zien wat je als school bijdraagt aan kennis over (bedreigde) diersoorten en een schone natuur, maar kun je ouders ook stimuleren zelf bij te dragen aan de beweging.

ZIJN NIET ALLE LEERLINGEN EVEN STERKE DEBATERS?

Geeft niks als bijvoorbeeld leerlingen uit groep 5-6 niet het podium op durven. Laat ze dan schitteren achter de schermen (ze kunnen meehelpen in de organisatie en uitnodigingen voor de ouders maken), in de voorbereiding (ze kunnen de debatzaal aantrekkelijk versieren) of als 'publiek opwarmers' (ouders aanmoedigen om te klappen wanneer daar het moment voor is).

VERSLAG DOEN

Maak foto's (of vraag dit aan de ouders) van de debatwedstrijd en deel foto's via de schoolniewsbrief of de schoolwebsite. Ook kunnen leerlingen en/of leerkrachten worden geïnterviewd over het project.

4. AANVRAGEN VAN EEN WWF- GASTLES

Wanneer je met meerdere klassen aan de slag gaat met WWF-thema's is het leuk om kennis van de leerlingen te activeren of vergroten. Voor het activeren van de kennis kunnen leerkrachten in de verschillende klassen aandacht besteden aan het onderwerp via een kringgesprek en/of een WWF-gastdocent uitnodigen voor het geven van een gastles. Een gastles van WWF kun je aanvragen op: wwf.nl/gastles.

Fotografie

Pixabay, Unsplash & Shutterstock

Tessel in 't Veld, Ola Jennersten, Chris Johnson, Linde te Koppele.